

DOI: <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2023-78-5-12>
УДК 378:61

ЗАПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТІСТНОГО ПІДХОДУ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

© Пивоваров О.В.

Харківський національний медичний університет

Інформація про автора:

Пивоваров Олександр Васильович, ORCID: 0000-0002-6062-9949, ov.pyvovarov@knmu.edu.ua; кандидат медичних наук, асистент кафедри внутрішньої медицини №3 та ендокринології; Харківський національний медичний університет пр. Науки, 4, м. Харків, 61022, Україна.

Для забезпечення національної безпеки країни все більше актуального значення набуває впровадження концепції здоров'язбереження в суспільне життя і зокрема в систему вищої освіти. Актуальним і вагомим завдання є формування і забезпечення здоров'я кожної фізичної особи, зокрема здобувачів вищої освіти. Мета і завдання дослідження – аналіз та оцінка стану і підходів до формування компетентності здоров'язбереження здобувачів вищої освіти.

Результатами є узагальнення важливості формування компетентності здоров'язбереження здобувачів усіх спеціальностей навчання, зокрема медичного і інженерного спрямування. Для визначення націленості на формування компетентності здоров'язбереження в контексті формування загальних компетентностей проведено опитування із застосуванням розробленої анкети через створення гугл форми. В опитуванні взяли участь здобувачі освіти першого рівня 1 курсу різних ЗВО Харкова. Переважна кількість здобувачів задоволена якістю сучасної вищої освіти. Розмаїття відповідей свідчить про широке сприйняття здобувачами розуміння результатів навчання. Більшість (72%) віддали перевагу визначенню компетентності, яке відповідає Національній рамці кваліфікацій щодо її складових. Відповіді на питання щодо формування при здобуванні вищої освіти компетентності здоров'язбереження показали необхідність додаткових поглиблених досліджень. Визнано перспективним сучасним методом із запровадження компетентісного підходу – це використання компетентісно-орієнтованих завдань.

Перспективним є пошук посилення педагогічної діяльності з технологічного забезпечення процесу формування компетентності здоров'язбереження. Певні відмінності в сприйнятті стану і напрямів її формування у здобувачів вищої освіти за статтю потребують дослідження необхідних заходів з урахуванням гендерного підходу.

Ключові слова: здоров'язбереження, компетентність, результати навчання, вища освіта, компетентісно-орієнтоване завдання, Національна рамка кваліфікацій, гендерний підхід.

Pyvovarov O.V. "Introduction of a competent approach to healthcare in the system of higher education"

In order to ensure the national security of the country, the introduction of the concept of healthcare into public life and, in particular, into the system of higher education is becoming increasingly important. An immediate and crucial objective involves fostering and ensuring the well-being of each individual, particularly those pursuing higher education. The research aims to scrutinize and assess the current state and methodologies involved in cultivating healthcare competence among students in higher education.

The result is a generalization of the importance of the formation of healthcare competence of students of all educational specialties, in particular, medical and engineering. To determine the focus on the formation of healthcare competence in the context of the formation of general competences, a survey was conducted using the developed questionnaire through the creation of a Google form. Students of the first level of the 1st year of various higher education institutions of Kharkiv took part in the survey. The vast majority of students are satisfied with the quality of modern higher education. The diversity in responses highlights a broad spectrum of how students interpret learning outcomes. A substantial majority (72%) favored a definition of competence aligned with the National Qualifications Framework in terms of its components. Responses regarding the development of healthcare competence in higher education underscored the necessity for further comprehensive investigation. Employing competence-focused tasks has been acknowledged as a promising contemporary method for implementing the competence approach.

Exploring ways to enhance pedagogical practices through technological support in shaping healthcare competence shows promise. The noticeable variations in how male and female higher education students

perceive the existing state and pathways for developing this competence indicate the need for exploring gender-specific measures that should be taken into account.

Keywords: healthcare, competence, learning outcomes, higher education, competence-oriented task, National Qualifications Framework, gender approach.

Постановка проблеми. Для забезпечення національної безпеки країни все більш актуального значення набуває впровадження концепції здоров'язбереження в суспільне життя і зокрема в систему вищої освіти. Актуальним і вагомим завданням є формування і забезпечення здоров'я кожної фізичної особи, а отже, і здобувачів вищої освіти. Воєнний стан, пандемія, екологічні та соціальні проблеми, індустріальний поступ, штучний інтелект, недостатня рухова активність особливо для здобувачів вищої освіти є факторами, які негативно впливають на стан здоров'я. Запровадження компетентнісного підходу в систему вищої освіти спрямоване, зокрема, на виховання професійного і здорового покоління. У сучасних умовах розвитку вищої освіти впроваджуються вимоги до формування компетентностей відповідно до європейської і національної рамки кваліфікацій. Розробка психолого-педагогічних систем навчання і виховання зі здоров'язбереження в системі вищої освіти набуває особливої актуальності. Забезпечення умов для акумуляції в суспільстві підходів до підвищення власної компетентності всім учасникам освітнього процесу, зокрема здоров'язбережувальної, – завдання закладів вищої освіти [1].

Аналіз останніх досліджень. Сучасні науковці виявляють стан зацікавленості цією темою для здобувачів вищої освіти, аналізуючи існуючі виклики, і пропонують певні підходи. Питаннями здоров'язбереження займалися А.С.Шевченко зі співавт. [2], Андреева Л.А. зі співавт.[3], Бережна Т.І.[4], Єфімов Д.В. [5], Шукалок Г.П.[6] та ін. Низка науковців розглядає практичні аспекти в різних сферах формування здоров'язбереження, через запровадження компетентнісного підходу [7]. Методолого-теоретичні основи педагогіки здоров'я на основі валеологічних цінностей, пропонуючи для ефективного впровадження в педагогічну практику ідей здорового способу життя і заходів у трьох складових: усвідомлення педагогами важливості збереження здоров'я; врахування стану здобувачів освіти; удосконалення освітнього процесу щодо не тільки досягнення дидактичних цілей, але й збереження здоров'я розробляють Гальчанський В.М. та Козлукова

К.І. [1]. Юхимчуком Т.І. пропонується творча реалізація здоров'язбережувальних технологій [8]. Розробкою показників і критеріїв для моделі здоров'язбережувального середовища закладу освіти займалась Бережна Т.І. [4].

При викладанні окремих дисциплін, наприклад охорони праці, вводиться необхідність формування здоров'язбережувальної компетентності [6], що сприятиме безпеці праці і зниженню рівня виробничого травматизму. Актуальною є проблема формування здоров'язбереження майбутніх юристів спеціальності «081 – Право» у процесі фізичного виховання [9], де методологія побудована на загальних домінантах та базових сучасних принципах педагогічної науки, психології, культури здоров'я і відображає взаємозв'язок підходів до вивчення поняття і процесу формування здоров'язбережувальної компетентності та розвитку рухової активності здобувачів вищої юридичної освіти. Не менш цікавою є розгляд формування здоров'язбережувальної компетентності викладача іноземної мови [10]. Останнім часом актуалізувалось питання здоров'язбереження в умовах дистанційного навчання [5], також порівняння аудиторного і дистанційного навчання [2].

Під час воєнного стану особливості дистанційного навчання для забезпечення ефективної здоров'язбережувальної діяльності розглядаються технології рекреаційно оздоровчі, здоров'яформувальні; з'являються нові напрями навчання здоров'ю і виховання культури здоров'я, що особливо важливо під час навчання у закладах вищої освіти.

Перспективним є проведення дослідження з напрямів формування компетентності здоров'язбереження інженерів-педагогів як сполучної ланки застосування педагогічних технологій і особливостей індустріального розвитку. Частково це питання розглядається вченими Бакатановою В.Б. та Буліним В.О. через лідерську позицію педагогів [11].

Важливо визначитися в підходах, до формування того, що розуміють різні науковці під здоров'язбереженням. Є підхід, де спеціальні освітні технології розглядають як комплексну, побудовану на єдиній методологічній основі систему організаційних

і психолого-педагогічних прийомів, методів, технологій, націлених на охорону та покращення здоров'я здобувачів вищої освіти, формування в них культури здоров'я через педагогіку, а також на опікування про здоров'я педагогів для побудови напрямів удосконалення здоров'язберігаючих технологій [1]. В іншій роботі визначено, що метою здоров'язбереження є розумне ставлення до свого здоров'я, фізичної та психічної культури, загартовування організму, організація праці й відпочинку, недопущення шкідливих звичок [5]. Для становлення сучасного інженера фахівці доводять пріоритетну роль процесу фізичного виховання при формуванні в здобувачів компетентності здоров'язбереження [12].

Мета – аналіз і оцінка стану і підходів до формування компетентності здоров'язбереження здобувачів вищої освіти.

Виклад основної частини. Перехід всієї системи освіти на компетентністний підхід за Національною рамкою кваліфікацій [13] закріплений у Законі України «Про освіту» [14].

Воєнний стан і пандемія є викликами XXI століття щодо вимог до системи компетентностей кожного здобувача, які пов'язані з гарантуванням його безпеки, що впливає на формування компетентності здоров'язбереження.

Рамка кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (2005 р.), Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя (2008 р.) стали передумовами запровадження вимог Національної рамки кваліфікацій (НРК).

Європейська рамка кваліфікацій охоплює перелік компетентностей: знання; уміння; особистісні та професійні компетенції (повноваження); самостійність і відповідальність; уміння вчитися; комунікативні та соціальні. Компетентність здоров'язбереження виділяється в складі особистісних компетентностей, самостійності і відповідальності, а також соціальної складової.

Для визначення націленості на формування компетентності здоров'язбереження в контексті формування загальних компетентностей проведено опитування із застосуванням власної анкети через створення гугл форми. Анкета є анонімною, її результати аналізувалися в узагальненому вигляді. Із загальних питань визначався курс навчання і стать. Питання стосувалися відповідності якості сучасної вищої освіти вимогам здобувачів. При з'ясуванні спрямованості результату навчання у

вищій школі здобувачам були запропоновані варіанти відповідей, які стосувалися складових формування загальної компетентності. Описаний різними варіантами відповідей компетентністний підхід передбачав вибір здобувача тієї відповіді, з якою вони згодні. Основою формування навчального плану будь-якої спеціальності є стандарт вищої освіти, отже, поставлено було запитання, чи ознайомлені здобувачі зі стандартами вищої освіти. Для формування та розвитку компетентностей застосовуються при навчанні сучасні методи і технології, визначався в анкеті рівень їх застосування. У здобувачів з'ясувалось питання необхідності запроваджувати компетентнісно-орієнтовані завдання для одержання високих результатів навчання.

Ключове питання опитування стосувалось того, чи формується при здобуванні вищої освіти компетентність здоров'язбереження. На рівень збереження здоров'я впливає інтернет-залежність, тому з'ясувалось, скільки часу на добу здобувачі користуються інтернетом.

У опитуванні взяли участь 92 особи 1 курсу навчання в бакалавраті різних ЗВО міста Харкова, що є однорідною вибіркою, і результати важливі для розробки заходів для корекції планів навчання і формування сучасних професійних компетентностей.

Забезпечення компетентнісного підходу є рисою інноваційної освіти, що має відбуватися через виконання конкретних завдань зі змін в організації навчального процесу [15].

За результатами опитування, переважали жінки 67, 7 %. За рівнем навчання – це були студенти 1 курсу 1 рівня вищої освіти. На питання «Чи відповідає, на Вашу думку, якість сучасної вищої освіти вимогам здобувачів?», відповіді поділились таким чином : 67,6 % відповіли , що так, 25, 8% , що важко відповісти, і дуже невеликий прошарок 6,6 %, що «ні». У цілому можна розглядати як позитивне те, що переважна більшість здобувачів задоволена якістю сучасної вищої освіти. Саме для здобувачів 1 курсу характерним може бути те, що майже третина не визначились із відповіддю на це запитання. Відповідно до стандартів вищої освіти і запровадження компетентнісного підходу наступне питання стосувалось результатів навчання, на який повинна орієнтуватися вища освіта. Результати розподілились таким чином: на засвоєння спеціальних професійних знань націлені 38,9% опитаних; на формування умінь та навичок – 30, 1%; на формування

реалізаційної здатності для успішної життєдіяльності – 22, 6 %; на формування гармонійно-розвинутої особистості – 7,5%. Таке розмаїття відповідей свідчить про широке сприйняття здобувачами розуміння результатів навчання, що, з одного боку, може ускладнити можливості запровадження компетентного підходу, а з іншого, має широке підґрунтя для впровадження всіх його складових.

Тому наступне питання щодо визначення суті цього питання, якраз може спрямувати дії із запровадження компетентного підходу. На питання «Що, на Вашу думку, є компетентнісний підхід у вищій освіті?» щодо відповідей позитивним є те, що переважна більшість (72%) віддали перевагу визначенню, яке відповідає Національній рамці кваліфікацій щодо складових, визначених у ній компетентностей.

На питання щодо ознайомленості зі стандартом вищої освіти зі спеціальності навчання, 81, 7% опитаних відповіли, що так, і тільки 5, 4% не мають інформації про нього.

Чи застосовуються при навчанні методи та технології навчання, що сприяють формуванню та розвитку компетентностей? Здобувачі відповідали таким чином: так, повною мірою – 47, 3%, так, частково – 41,9%,

важко визначитись – 8, 6%, і мізерний процент, що не застосовуються. Отже, більшість – майже 90% відповідей, що пов'язані із позитивною відповіддю на це питання, що є схвальним, але все ж таки майже 50% з них визначають частковість використання. Тому потрібна додаткова увага до розширення застосування сучасних методів та технологій, які саме важливі для запровадження компетентного підходу. Один із напрямів – це застосування компетентно-орієнтованих завдань [16]. Як до цього поставилися здобувачі? Жодна особа не відповіла негативно. Майже 99% відповіли позитивно, що потрібно застосовувати компетентно-орієнтовані завдання для одержання високих результатів навчання і з перевагою у 67% повною мірою. На питання щодо формування при здобуванні вищої освіти компетентності здоров'язбереження: так, повною мірою відповіли – 49, 5%, так, частково – 36, 6%, важко визначитись – 9,7%, і тільки 4,2% відповіли негативно. Отже, це питання потребує додатково дослідження.

У табл.1 наведено відповіді здобувачів – чоловіків і жінок – на питання щодо формування при здобуванні вищої освіти компетентності здоров'язбереження.

Таблиця 1

Розподіл відповідей на питання щодо формування при здобуванні вищої освіти компетентності здоров'язбереження

Варіанти відповідей на питання	Питома вага відповідей, % до підсумку	
	Чоловіки	Жінки
Так, повною мірою	53,3	45,2
Так, частково	33,3	35,5
Ні, не формується	3,3	1,6
Важко визначитись	10,1	17,7
Разом	100,0	100,0

Джерело: власна розробка

Як видно з табл.1, є незначні відмінності між відповідями щодо формування в здобувачів вищої освіти компетентності здоров'язбереження за статтю, переважна більшість як чоловіків, так і жінок вважає, що це відбувається повною мірою, але жінки більш обережні, тому більша частка не визначилась відносно чоловіків. Отже, потрібні додаткові заходи і підходи для посилення формування цієї компетентності під час навчання у вищій школі.

У розвиток цього висновку у табл.2 наведено розподіл відповідей щодо застосування при здобуванні вищої освіти

методів та технологій навчання, що сприяють формуванню та розвитку загальних компетентностей.

Як видно з табл.2, максимальна кількість (40,9%) усіх відповідей за цими питаннями, але вона складає менше половини, що є не зовсім позитивним показником, який потребує корегування в бік покращення, припала на сегмент щодо повного використання методів і технологій навчання і повною мірою формуванню в здобувачів вищої освіти компетентності здоров'язбереження. Логічним є те, що при застосуванні повною мірою методів та технологій навчання не виникає заперечення

щодо формування при здобуванні вищої освіти компетентності здоров'язбереження. Спростовування використання методів та технологій навчання щодо формування компетентностей корелюють тільки з

визначенням того, що частково формуються при здобуванні вищої освіти компетентності здоров'язбереження. Є резерви посилення діяльності з технологічного забезпечення процесу формування цієї компетентності.

Таблиця 2

Розподіл відповідей на питання щодо застосування при навчанні методів та технологій, які сприяють формуванню та розвитку компетентностей, за різними варіантами відповідей із формування при здобуванні вищої освіти компетентності здоров'язбереження

Варіанти відповідей на питання із формування при здобуванні вищої освіти компетентності здоров'язбереження	Питома вага відповідей щодо застосування при навчанні методів та технологій, що сприяють формуванню та розвитку компетентностей, до їх загальної сукупності, %		
	Так	Частково	Ні
Так, повною мірою	40,9	12,9	0
Так, частково	13,9	20,4	2,2
Ні, не формується	0	4,3	0
Важко визначитись	1,1	4,3	0

Джерело: власна розробка

Фахівці Української інженерно-педагогічної академії (м. Харків) проголосили здоров'язбережувальну компетентність як пріоритетну для майбутнього фахівця будь-якої галузі, що зумовлює пошук напрямів забезпечення її формування в процесі професійної підготовки у вищій освіті [17]. Вони доводять значення і позитивну роль освітнього середовища в навчально-виховному процесі закладу вищої освіти, актуалізують виявлення його впливу на формування здоров'язбережувальної компетентності здобувачів. Їх власний педагогічний досвід дозволив переконатися в ефективності обраних напрямів роботи зі створення освітнього середовища для формування здоров'язбережувальної компетентності їх здобувачів, майбутніх інженерів-педагогів. Науковцями запропоновано напрями створення здоров'язбережувального освітнього середовища, яке визначається як спеціальна система, в якій засвоєння знань, умінь і навичок, формування емоційно-ціннісного ставлення до власного здоров'я виникає в різних ситуаціях фізичного, емоційного, інтелектуального, соціального і духовного стану. Напрацьовані пропозиції щодо методів, форм роботи можуть використовуватися стейкхолдерами під час формування здоров'язбережувальної компетентності здобувачів, вони можуть адаптуватися під різні спеціальності навчання, зокрема медичних працівників, з урахуванням стандартів вищої освіти.

Іноземні фахівці вважають, що розвиток загальних компетентностей став центральним компонентом сучасної інженерної освіти через зростання соціальної та професійної складності. Проблемно-проектне навчання виділено як один із педагогічних підходів сприяння розвитку всіх складових компетентнісного підходу [18].

Отже, питання проведеного опитування щодо використання компетентнісно-орієнтованих завдань повною мірою відповідає напрямам такого навчання.

Враховуючи, що приклади проблемно-проектного навчання і формування загальних компетентностей у публікаціях носять фрагментарний характер, іноземними дослідниками виконано спеціалізоване дослідження огляду 28 рецензованих статей, які задокументували сприйняття здобувачами інженерних спеціальностей розвитку загальних компетентностей [18]. Дослідники наголошують на необхідності навчання командній роботі і формуванню стратегій для сприяння широкому переліку загальних компетентностей, серед яких і здоров'язбереження, необхідних майбутнім інженерам для вирішення складних суспільних проблем.

Описаний компетентнісно орієнтований підхід може бути корисним і для майбутніх медичних працівників щодо подвійного формування як професійних компетентностей, пов'язаних з охороною здоров'я в суспільстві, так і компетентності власного здоров'язбереження

Висновки. Аналіз і оцінка стану і підходів до формування компетентності здоров'язбереження здобувачів вищої освіти, проведений з урахуванням сучасних підходів у педагогічній науці і власного дослідження, показали позитивне сприйняття і пріоритетність формування цієї компетентності в здобувачів вищої освіти будь-якої спеціальності.

Отримані результати проведеного дослідження дозволяють засвідчувати, що впровадження компетентності здоров'язбереження спрямоване на формування в здобувачів вищої освіти у

навчальному процесі розуміння збереження здоров'я як особистісної цінності, яка має певний перелік складових, оволодіння якими сприяють відповідальному зміцненню здоров'я.

Перспективи дослідження. Пошук посилення педагогічної діяльності з технологічного забезпечення процесу формування компетентності здоров'язбереження. Певні відмінності в сприйнятті стану і напрямів її формування в здобувачів вищої освіти за статтю потребують дослідження необхідних заходів з урахуванням гендерного підходу.

Список використаних джерел

1. Гальчанський В. М. Методолого-теоретичні основи педагогіки здоров'я: проблема збереження, зміцнення і формування здоров'я дітей та молоді / В. М. Гальчанський, К. І. Козлукова // Педагогіка здоров'я : зб. наук. праць VII Всеукраїн. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 7–8 квіт. 2017 р.) : [в 2 т.]. – Чернігів, 2017. – Т. 1. – С. 160-163. – Режим доступу : http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Kaf_zdor_ta_korr_os/Ped_zdor_17_1.pdf#page=160 (дата звернення 01.02.2023)

2. Formation of valeological competence in conditions of classroom and distance learning / A. Shevchenko [et al.] // Наукові записки кафедри педагогіки. – 2022. – Вип. 50. – С. 137-147. – Режим доступу : <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/60260> (дата звернення 01.02.2023)

3. Андреева Л. А. Здоров'язбережувальні освітні технології / Л. А. Андреева, Л. В. Врублевська, Ю. В. Малярський // Педагогіка здоров'я : зб. наук. праць VII Всеукраїн. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 7–8 квіт. 2017 р.) : [в 2 т.]. – Чернігів, 2017. – Т. 1. – С. 25-31. – Режим доступу : http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Kaf_zdor_ta_korr_os/Ped_zdor_17_1.pdf (дата звернення 01.02.2023)

4. Бережна Т. І. Модель здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу: структура і критерії / Т. І. Бережна // Педагогіка здоров'я : зб. наук. праць VII Всеукраїн. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 7–8 квіт. 2017 р.) : [в 2 т.]. – Чернігів, 2017. – Т. 1. – С. 59-67. – Режим доступу : http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Kaf_zdor_ta_korr_os/Ped_zdor_17_1.pdf (дата звернення 01.02.2023)

5. Єфімов Д. В. Проблема здоров'язбереження здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання [Електронний ресурс] / С. Р. Замрозевич, Л. В. Вікторова. – Режим доступу : <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/43/1.21> (дата звернення 01.02.2023)

6. Шукалюк Г. П. Розвиток здоров'язбережувальної компетентності здобувачів професійної освіти на уроках охорони праці / Г. П. Шукалюк // Збірник наукових праць УДТПУ. –

Умань : УДТПУ, 2018. – Ч.2. – С.272–281. – Режим доступу : <http://op.rv.ua/article/rozvytok-zdorovyazberezhuvальноi-kompetentnosti-zdobuvachiv-profesiynoi-osvity-na-urokah> (дата звернення 01.02.2023)

7. Пивоваров О. В. Формування компетентності здоров'язбереження у здобувачів вищої освіти / О. В. Пивоваров // Стратегічні орієнтири сталого розвитку в Україні та світі : зб. тез доп. II Міжнарод. наук.-практ. конф. молодих учених (м. Чернігів, 21 квітня 2023 р.). – Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2023. – С.571–572. – Режим доступу : <https://stu.cn.ua/wp-content/uploads/2023/06/zbirnyk-tez.pdf> (дата звернення 05.02.2023)

8. Юхимчук Т. І. Інноваційні педагогічні технології здоров'язбереження як потужний інструмент оптимізації оздоровчої діяльності ліцеїстів / Т. І. Юхимчук // Педагогіка здоров'я : зб. наук. пр. VI Всеукр. наук.-практ. конф. (28-29 квіт. 2016 р., м. Харків), 2016. – С. 483–488.

9. Грищенко С. В. Здоров'язбереження у професійній підготовці здобувачів вищої освіти спеціальності «081 – Право» / С. В. Грищенко, О. П. Грищенко, О. П. Єфремова // Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – 2022. – Вип. 16 (172). – С. 155-160. – Режим доступу : <https://dspace.chnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8508/1/Hryshchenko%20S.%2c%20Hryshchenko%20O.%2c%20Yefremova%20O..pdf> (дата звернення 05.02.2023)

10. Василюк О. М. Використання цифрового сторітелінгу у процесі формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови / О. М. Василюк // Наука. Інновації. Якість: [матеріали ННПФ, м. Харків, 09-10 серп. 2022 р.] / Укр. інж.-пед. акад. – Харків : УПА, 2022. – С. 38-40. – Режим доступу : http://ysc.in.ua/wp-content/uploads/2022/08/Zbirnyk_materialiv_forumu.pdf#page=40 (дата звернення 05.02.2023)

11. Бакатанова В. Б. Лідерські компетенції як частина компетентності педагога професійної освіти / В. Б. Бакатанова, В. О., Булинін // Проблеми інженерно-педагогічної освіти : зб. наук. пр. / Укр.

інж.-пед. акад. – Харків, 2021. – Вип. 73. – С.84-95.
DOI: <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2021-73-84-95>

12. Чернігівська С. А. Методологічні та теоретичні основи навчання студентів інженерних спеціальностей у ході формування компетентностей з фізичного виховання / С. А. Чернігівська // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – 2015. – № 129 (2). – С. 279–283.

13. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Каб. Мін-в України № 1341 від 23.11.2011 (зі змінами). – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>. (дата звернення 05.02.2023)

14. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/2145-19 (дата звернення 05.02.2023)

15. Внукова Н. М. Компетентнісний підхід у забезпеченні якісних освітніх послуг при підготовці студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» / Н. М. Внукова, С. А. Ачкасова // Новий колегіум. – 2009. – № 6. – С. 26–32.

16. Внукова Н. М. Впровадження компетентнісно орієнтованих завдань при підготовці здобувачів третього освітньо-наукового рівня [Електронний ресурс] / Н. М. Внукова // Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін : зб. наук. пр. Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Полтава, 27 жовт. 2022 р.) – Полтава, ПДАУ, 2022. – С. 1455–1457. – Режим доступу : <https://openarchive.nure.ua/handle/document/21138> (дата звернення 05.02.2023)

17. Брітан Ю. А. Досвід створення здоров'язбережувального освітнього середовища закладу вищої освіти як умови формування здоров'язбережувальної компетентності студентської молоді / Ю. А. Брітан // Проблеми інженерно-педагогічної освіти : зб. наук. пр. / Укр. інж.-пед. акад. – Харків, 2019. – Вип. 64. – С. 101–108. – Режим доступу : <file:///C:/Users/admin/Downloads/299-Article%20Text-696-1-10-20191204.pdf> (дата звернення 05.02.2023)

18. Literature review of students' perceptions of generic competence development in problem-based learning in engineering education / Boelt, Anders Melbye, Anette Kolmos, and Jette Egelund Holgaard // European Journal of Engineering Education. – 2022. – № 47. –P. 1399–1420.

References

1. Halchanskyi, VM & Kozlukova, KI 2017, 'Metodoloho-teoretychni osnovy pedahohiky zdorovia: problema zberezhenia, zmitsnennia i formuvannia zdorovia ditei ta molodi' [Methodological and theoretical foundations of health pedagogy: the problem of preserving, changing and forming the health of children and youth], *Pedahohika zdorovia : zbirnyk naukovykh prats VII Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Chernihiv, 7–8 kvitnia 2017 r.)*, T. 1, Pp. 160-163.

2. Shevchenko, A [et al.] 2022, 'Formation of valeological competence in conditions of classroom and distance learning', *Naukovi zapysky kafedry pedahohiky = Scientific notes of the pedagogical department*, iss. 50, Pp. 137-147.

3. Andreieva, LA, Vrublevska, LV & Maliarskyi, YuV 2017, 'Zdoroviazberezhuvalni osvitni tekhnologii' [*Health-preserving educational technologies*], *Pedahohika zdorovia : zbirnyk naukovykh prats VII Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Chernihiv, 7–8 kvitnia 2017 r.)*, Vol. 1, Pp. 25-31.

4. Berezhna, TI 2017, 'Model zdoroviazberezhuvalnoho seredovyscha zahalnoosvitnoho navchalnoho zakladu: struktura i kryterii' [*Model of health-preserving environment of general educational institution: structure and criteria*], *Pedahohika zdorovia : zbirnyk naukovykh prats VII Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Chernihiv, 7–8 kvitnia 2017 r.)*, Vol. 1, Pp. 59-67.

5. Yefimov, DV, Zamrozovych-Shadrina, CR & Viktorova, LV n.d., *Problema zdoroviazberezhenia zdobuvachiv vyshchoi osvity v umovakh dystantsiinoho navchannia [The problem of health preservation of higher education students in the conditions of distance learning]*, viewed 01 February 2023 <<https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/43/1.21>>

6. Shukaliuk, HP 2018, 'Rozvytok zdoroviazberezhuvalnoi kompetentnosti zdobuvachiv profesiinoi osvity na urokakh okhorony pratsi' [*Development of health-saving competence of vocational education students in occupational health and safety lessons*], *Zbirnyk naukovykh prats UDTPU*, Vol. 2, Pp. 272–281.

7. Pyvovarov, OV 2023, 'Formuvannia kompetentnosti zdoroviazberezhenia u zdobuvachiv vyshchoi osvity' [*Development of health care competence in higher education students*], *Stratehichni oriientyry staloho rozvytku v Ukraini ta sviti : zbirnyk tez dopovidei II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii molodykh uchenykh (m. Chernihiv, 21 kvitnia 2023 r.)*, Pp. 571-572.

8. Yukhymchuk, TI 2016, 'Innovatsiini pedahohichni tekhnologii zdoroviazberezhenia yak potuzhnyi instrument optymizatsii ozdorovchoi diialnosti litseistiv' [*Innovative pedagogical technologies of health preservation as a powerful tool for optimizing the health activities of lyceum students*], *Pedahohika zdorovia: zb. nauk. pr. VI Vseukr. nauk.-prakt. konf. (28-29 kvitnia 2016 r., m. Kharkiv)*, Pp. 483–488.

9. Hryshchenko, SV, Hryshchenko, OP & Iefremova, OP 2022, 'Zdoroviazberezhenia u profesiinii pidhotovtsi zdobuvachiv vyshchoi osvity spetsialnosti «081 – Pravo»' [*Health conservation in the professional training of higher education students majoring in "081 - Law"*], *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» imeni T. H. Shevchenka. Serii: Pedahohichni nauky*, iss. 16 (172), Pp. 155-160.

10. Vasyliuk, OM 2022, 'Vykorystannia tsyfrovoho storitelinhu u protsesi formuvannia zdoroviazberezhuvalnoi kompetentnosti maibutnikh

vykladachiv inozemnoi movy' [*Using digital storytelling in the process of forming future foreign language teachers' health-saving competence*], *Nauka. Innovatsii. Yakist: [materialy NNPF, Kharkiv – 09-10 serpnia 2022 roku]*, Pp. 38-40.

11. Bakatanova, VB & Bulynin, VO 2021, 'Liderski kompetentsii yak chastyna kompetentnosti pedahoha profesiinoi osvity' [*Leadership competencies as a part of vocational teacher's competence*], *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity*, iss 73, Pp. 84-95. DOI: <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2021-73-84-95>

12. Chernihivska, SA 2015, 'Metodolohichni ta teoretychni osnovy navchannia studentiv inzhenernykh spetsialnostei u khodi formuvannia kompetentnosti z fizychnoho vykhovannia' [*Methodological and theoretical foundations of teaching students of engineering specialties in the development of competencies in physical education*], *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Serii: Pedahohichni nauky. Fizyчне vykhovannia ta sport*, no 129, Pp. 279-283.

13. Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ramky kvalifikatsii : Postanova KМУ № 1341 vid 23.11.2011 (zi zminamy) URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>.

14. Prezydent Ukrainy 2017, Zakon Ukrainy Pro osvitu vid 05.09.2017 No 2145-VIII [*On education: Law of Ukraine of 05.09.2017 No. 2145-VIII*], viewed 05 February 2023 <zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>

15. Vnukova, NM & Achkasova, SA 2009, 'Kompetentnisnyi pidkhid u zabezpechenni yakisnykh

osvitnikh posluh pry pidhotovtsi studentiv osvitno-kvalifikatsiinoho rivnia «mahistr»' [*Competence-based approach to providing quality educational services in the training of masters' students*], *Novyi kolehium*, no 6, Pp. 26-32.

16. Vnukova, NM 2022, 'Vprovadzhennia kompetentnistno oriientovanykh zavdan pry pidhotovtsi zdobuvachiv tretoho osvitno-naukovoho rivnia' [*Implementation of competency-based tasks in the training of applicants at the third educational and scientific level*], *Bukhhalterskyi oblik, kontrol ta analiz v umovakh instytutsiinykh zmin: Zbirnyk naukovykh prats Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii. m. Poltava, 27 zhovtnia 2022 r.*, Pp. 1455-1457, viewed 05 February 2023 <<https://openarchive.nure.ua/handle/document/21138>>

17. Britan, YuA 2019, 'Dosvid stvorenna zdoroviazberezhualnoho osvitnoho seredovyshcha zakladu vyshchoi osvity yak umovy formuvannia zdoroviazberezhualnoi kompetentnosti studentskoi molodi' [*The experience of creating a health-preserving educational environment of a higher education institution as a condition for the development of students' health-preserving competence*], *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity*, iss 64, Pp. 101-108.

18. Boelt, Anders Melbye, Anette Kolmos & Jette Egelund Holgaard 2022, 'Literature review of students' perceptions of generic competence development in problem-based learning in engineering education', *European Journal of Engineering Education*, no 47, P. 1399-1420.

Стаття надійшла до редакції 05.02.2023 р.